

לחיות מחוץ לחיים

מלב התוכפת של יום כיפור יצא מוטי רוזנברגר בחיים.
ההתמודדות הנפשית נמשכת עד עצם היום הזה

מאת דודו לוי רייך | צילום נועם שרון

הוא היה שם. ברגעים הראשונים של מלחמת יום הכיפורים, ב-6 באוקטובר 1973, ביום בו נפתחו שערי הגיהנום ולא נסגרו עד היום. מוטי רוזנברגר, בן 69, היה מפקד טנק בגדוד 79 של חטיבה 14. הוא דהר עם הטנק שלו בחולות סיני וראה במו עיניו איך בן לילה הגדוד שלו מושמד ונמחק מהסד"כ הצה"ל. הוא נפצע קשה והיה קרוב למוות מאיבוד דם בקרב אבוד שבו ארבעה טנקים של צה"ל ניסו לעצור חטיבת שריון מצרית שחצתה את תעלת סואץ. 48 שנה חלפו, ועבור רוזנברגר המלחמה עדיין נמשכת. "פוסט-טראומה היא פציעה קשה ביותר", הוא אומר. "לפני שלוש שנים הגענו, קבוצה של נכי צה"ל, לדיון בכנסת. אחד מאיתנו, שאיבד רגל ועין אמר: 'על הפציעה הפיזית התגברתי, אך הפציעה הנפשית ממשיכה לדמם'. איש במערכת אינו מבין מהי פוסט טראומה וכמה היא קשה. לא פעם אנשים מתייחסים לפצועי פוסט טראומה בזלזול, בלי להבין שהחבר'ה האלה היו בקרבות

קשים, לחמו בחירוף נפש, חילצו פצועים תחת אש ותפקדו באומץ רב בזמן אמת. לשמחתנו, המאבק שלנו תפס תאוצה והתחיל שינוי תודעתי".

איך הפוסט טראומה מתבטאת בפועל, בחיי היומיום?

"רק מי שחווה יכול להבין. אתה חי בסיט מתמשך, אי אפשר לתכנן דבר מראש, כי אתה לא יודע מה יקרה איתך בעוד רגע. לילות ללא שינה, ואם אתה נרדם, מתעורר לסיוטים. לחזור ולחוות את המראות הקשים שוב ושוב. כל דבר מקפיץ. אתה רואה את החברים מרוסקים, מנסה לחבר אותם, אבל לא מצליח. הייתי סגור בחדר 35 שנה. בהתחלה עוד עשיתי מדי פעם עבודות מינוריות בחדר, אך הסיוטים לא הניחו ונאלצתי לעזוב הכול, לשבת, לעשן ולבהות עד לסיוט הבא. עשרות שנים לא הייתי באירועים ציבוריים. גם ההורים לא תמיד יודעים שהבן שלהם שסגור בחדר הוא פגוע פוסט-טראומה. רק כאשר אתה חי עם בת זוג, זה צף ואי אפשר להסתיר".

הכאוס והגיהנום

רוזנברגר חי במושב בהרי ירושלים. יש לו בת, יעל, בת 43, ממנה יש לו נכדים והוא חי עם בת זוגו ולהם ילדה מקסימה בת 11. לאחר המלחמה קיבל אחוזי נכות על פגיעה ברגל, והוא נושא בגופו עשרות רסיסים מהטיל המצרי שפוצץ את הטנק שלו בלילה הראשון של המלחמה. רק בשנת 2016 הגיש תביעה לאגף השיקום להכרה כנפגע פוסט טראומה, 43 שנה לאחר המלחמה, והוכר. למשפחתו היה עסק יבוא שאותו ירש, ומפאת פציעתו הקשה

”איש במערכת אינו מבין
מהי פוסט טראומה וכמה
היא קשה. לא פעם
אנשים מתייחסים לפצועי
פוסט טראומה בזלזול,
בלי להבין שהחברה
האלה היו בקרבות קשים,
לחמו בחירוף נפש, חילצו
פצועים תחת אש ותפקדו
באומץ רב בזמן אמת”

מצרים מתרוצצים לי למרגלות הטנק, אני זורק עשרות רימונים, יורה בטירוף במקלע ובתותח, ועשרות גופות של מצרים מתעופפות סביבי ונדרסות תחת שרשראות הטנק. אלו מראות נוראיים שהנפש אינה יכולה לשאת והם נשארים בתוכך לנצח. הייתה תחושה נוראית כאשר הפנמתי שהגדוד כולו הושמד ורוב חבריי אינם בחיים, תחושה שנשארו טנק בודד מול כל הצבא המצרי, ורק אנחנו מפרידים בין הצבא המצרי לתל אביב. היה שם כאוס מוחלט, ככה נראה הגיהינום.”

בבית הבראה. לא יצאתי משם כמעט כל התקופה, גם לא להוריי בירושלים. לא יצאתי להלוויות של החברים מהגדוד או לביקורי תנחומים. והיום אני מבין ששם התחילה לראשונה לצוץ הפוסט טראומה.”

מה התחיל לצוץ אצלך?

”כל מה שקרה באותה לחימה. אלפי כלי ארטילריה יורקים אש ומתיכים את חולות סיני, החברים מתרסקים בטנקים, ואנו חוזרים לגיא ההריגה בניסיונות נואשים לחלצם. חברים נהרגים לידי, קולות המוות והצרחות בקשה. חיילים

לא יכול היה להיות נוכח בו ולו ליום אחד. העסק קרס והוא דואג מאוד לבתו הצעירה. ”בכל פעם אני אוסף את כוחותיי הדלים, ממלא את עצמי בכדורים ויוצא להיאבק למען משפחתי, למען בתי הקטנה, כדי שאוכל לחיות ברווחה מסוימת לאחר 48 שנות סבל ולאחר שנותרתי חסר כל מפאת פגיעתי המוכרת. אבל במצבי קשה מאוד לצאת למאבקים.”

מתי הבנת שיש לך בעיה נפשית מעבר לפגיעה הפיזית?

”אחרי המלחמה עברתי חצי שנה שיקום

בדרך לעבודה, ברור שהייתי אמור לקבל פיצוי על אובדן כושר עבודה ועל הנזק. אני נשלחתי למלחמה על ידי המדינה, כדי להגן על גבולותיה, ונותנים לנו תחושה שאנחנו מנסים להתעשר. תגמול נצרך אינו מאפשר למשפחה לחיות בכבוד. גם מבחן ההכנסה נותן למדינה להכניס ידה לכיסם של הפגועים הקשים ביותר ולגזול את כספם הפרטי. זאת התאכזרות. אני מקווה שעכשיו יהיה סוף לעוול הנוראי הזה."

היית בקשר עם הלוחים אחרים לאורך כל השנים האלה?

"רק בשנים האחרונות נוצר קשר בבתי הלוחם וגם דרך המאבקים. לראות את החברה הצעירים ובני משפחתם מדברים, זאת הייתה ההתחלה של השיקום לכולנו. התחלנו מפגשים בבתי הלוחם, כי רק פוסט טראומטיים יכולים באמת להבין זה את זה. אני ממשיך להגיע לבית הלוחם באופן קבוע עם בתי, לבריכה ולפגוש חברים."

בעקבות המקרה של איציק סעידיאן, אתה מאמין שהיחס לפצועי פוסט טראומה מתחיל אולי לעבור איזשהו שינוי?

"המקרה של איציק קשה ביותר. פרופ' עמיחי לוי אמר שפוסט טראומה היא פציעה שאינה מפסיקה לדמם וגורמת לפגיעה רב-מערכתית, כך שכל בני המשפחה של הפצוע נפגעים. הבעיה האמיתית שאף אחד אינו באמת מבין מהי פציעת פוסט טראומה, וזו פציעה קשה ביותר. איציק צעק צעקה, שאף אחד לא הקשיב לה. הוא צעק: 'אין לי חבר אחד! הבדידות וההדרה, עם הבעיות הכלכליות, גומרים את הלוחמים מבפנים. לאחרונה מתחיל שינוי מבורך: טיפולים וחונכים לילדים, טיפולים אלטרנטיביים, שינוי בגישה ועוד, אך הדרך עדיין ארוכה. יש ראשת אגף חדשה, עם לב ענקי ואוזן קשבת. אנחנו רואים שהיא עושה ככל יכולתה למען נכי צה"ל ולמען פצועי פוסט טראומה. אבל נראה שכמה ממקבלי ההחלטות עדיין לא הפנימו שיש לטפל בנכי צה"ל באהבה ולעטוף אותם בחמלה."

יש מי שאומרים שניכים עושים הצגות כדי לקבל אחוזי נכות כפוסט טראומטיים.

"מעולם לא פגשתי מישהו שהתחזה לפוסט טראומטי, זה בלתי אפשרי, ובטח כאשר התגמול הוא כ-6,000 שקל שמהם אי אפשר להתקיים בכבוד. מי בכלל רוצה שלא לעבוד? אם אנחנו עם חפץ חיים, חובה על מדינת ישראל לבטח את לוחמיה בביטוח הטוב ביותר, עוד לפני שהיא שולחת אותם לשדה הקרב. היום אנחנו נאבקים על הכבוד העצמי, על הקיום ברווחה מינימלית וכדי שלא יהיו עוד מקרים כמו של איציק סעידיאן, שכולנו מתפללים בכל יום להחלמתו." ●

רוזנברג בתקופת השירות הצבאי. צילום: אלבום משפחתי

"המראות נוראיים, הנפש אינה יכולה לשאתם והם נשארים בתוכך לנצח. הייתה תחושה נוראית כאשר הפנמתי שהגדוד כולו הושמד ורוב חבריי אינם בחיים, תחושה שנשארונו טנק בודד מול כל הצבא המצרי, ורק אנחנו מפרידים בין הצבא המצרי לתל אביב"

כל חייה את הטרומה שלי. לצערי גם לזה מתרגלים ולומדים לחיות מחוץ לחיים.
איך אתה מרגיש היום? המראות עדיין חוזרים אליך?

"כל כתבה בטלוויזיה, בעיתון, כל ריח, כל פיגוע עלולים לעורר שוב את הסיזמים. פצועי פוסט טראומה הם חסרי עור פסיכולוגי, חסרי הגנה, וכל רעש מקפיץ. לחצים, אפילו קטנים של היומיום, נהיים קשים. ואנו חשופים לכל לחץ, יכולים ללכת ברחוב ולשמוע יריות. ברור שאין יריות, אבל המלחמה נוכחת כל הזמן. התחושה היא כאילו כל החיים הם סרט מלחמה רע."

פגיעה רב-מערכתית

מלבד הפוסט טראומה והפציעה גם נפגעת כלכלית. אפשר לומר שאתה נפגע כפול ומשולש?

"אכן, בגלל הפציעה המוכרת שלי הגעתי לפשיטת רגל ונותרתי חסר כל. היחידים שהתגייסו לעזרתי הם החברים מהצבא והמשפחה. אנשים אינם מבינים את המחיר הכלכלי שהלוחמים ובני משפחתם שילמו ומשלמים. אם הייתי נפצע בתאונת דרכים

החיים בסרט מלחמה

כל השנים לא ביקשת או קיבלת טיפול נפשי? עזרה כלשהי?

"לא הכירו אז את המושג פוסט טראומה. רק פסיכיאטרית שהיא ידידת משפחה אמרה לי כל השנים שאני בפוסט טראומה קשה ודרבנה אותי ללכת ולתבוע את משרד הביטחון. אבל אני לא יכולתי. עוד בבית ההבראה בשנת 1973 סיפרתי לרופא המתקן שאיני ישן בלילות. נשלחתי לפסיכיאטר שכתב: 'הנ"ל סובל מתשישות קרב מאוחרת. ממליץ לטפל בו באופן שמרני עם וליום ולהמשיך לעקוב! אבל אף אחד לא עקב!'"

ניסית לעבור לגור במקום אחר כדי לראות אם זה משפר את המצב?

"ניסיתי להשתקם, התחלתי ללמוד פעמים רבות, אך בכל פעם הפוסט טראומה אינה מניחה. הגופות סביבי, החברים המרוסקים, איני מצליח להתרכז ונאלץ לפרוש. אפילו בחתונתי לא יכולתי להיות נוכח, ההמון סגר עליי, וביליתי את רוב החתונה סגור בחדר המלון. גם באירועים המשמעותיים בחייה של בתי לא יכולתי להשתתף והיא חוותה